

Filmatiske grunnelementer

Av Jon Inge Faldalen

De filmatiske grunnelementene er et viktig reisverk i en filmanalyse, særlig hvis man ønsker å fokusere på filmstilen – siden valgene av grunnelementer først og fremst estetiske. Det er mange måter å inndelegge filmens grunnelementer på, men punktene under følger Braaten, Kulset og Solums inndeling (Fra boka *Introduksjon til film*).

Begrepene **mise-en-scène** og **montasje** assosieres gjerne med henholdsvis **realisme** og **formalisme**

MISE-EN-SCÈNE – DEN ENKELTE INNSTILLING – ”REALISME”
MONTASJE – SAMMENFØYNINGEN AV INNSTILLINGER – ”FORMALISME”

MISE-EN-SCÈNE

KNYTTET TIL *DEN ENKELTE INNSTILLING* (MISE-EN-SCÈNE, KINEMATOGRAFI)

<i>FORAN</i> KAMERAET	MISE-EN-SCÈNE
<i>MED OG I</i> KAMERAET	KINEMATOGRAFI

MONTASJE

KNYTTET (HOVEDSAKELIG) TIL *FORLØPET AV INNSTILLINGER*

FILMLYD
KLIPPING

1 MISE-EN-SCÈNE

Betyr ”DET SOM STILLES TIL SKUE” ELLER ”ISCENESETTING”

SETTING – OPPTAKSSTED.

UTENDØRS	- PÅ LOCATION PÅ GRÜNERLØKKA I OSLO
INNENDØRS	- INNE I LOUVRE I PARIS
STUDIO	
(ANIMASJONSFILM)	

OMGIVELSENE GIR KLANGBUNN TIL DET SOM SKJER

SKUESPILLEREN

VALG AV SKUESPILLER

KJØNN

ALDER

FYSIOGNOMI

AMATØR/ PROFESJONELL

KOSTYME

SMINKE

LYSSETTING

Man kan skille mellom:

KVALITET – **hardt** (klare, skarpe, tunge skygger, ”middagssol”; *uro og fare*), **mykt** (demper kontrast mellom lys og skygge, ”overskyet”, *harmoni og hverdagslighet*)

RETNING – **frontalt** lys, **sidelys** eller **krysslys**, **motlys**, **underlys** eller **overlys**. Oftest i kombinasjon med hverandre. Motivert av synlige lysskilder, men sjelden lyssatt av disse. Frontal gir flatt bilde, sidelys gir skulpturell effekt av dybde. Motlys gir silhuettepreg. Sammen med underlys gir det et skrekkpreg. Overlys gir autoritet. ”**high key**” og ”**low key**”: trepunkts lyssetting: hovedlys, utfyllingslys og motlys. ”high key”: hovedlys frontalt og utfyllingslys fra siden, mykt lys. ”low key”: hardt, intenst hovedlys, gjerne litt fra siden, utfyllings- og motlys spiller en betraktelig mindre rolle, skrekk og mystikk

KILDE

FARGE

”NATURLIG” LYS

LYS OG SKYGGER (F EKS TYSK EKSPRESJONISME, FILM NOIR)

2 KINEMATOGRAFI

UTSNITTET – framing: hva er i bildet, hva er utenfor: **ultranært**, **nærbilde**, **halvnært**, **halvtotalt**, **totalt** og **ultratotalt** eller **oversiktsbilde**

FORMAT – FOR 35 MM: ACADEMY, WIDESCREEN OG CINEMASCOPE. **ACADEMY**: VANLIG FREM TIL 50-ÅRENE, 1:1,33, GODE TIL NÆRBILDER, E EKS LA PASSION DE JEANNE D’ARC (1928); **WIDESCREEN** UTVIKLET I KONKURRANSE MED TV PÅ 50-TALLET, FRA 1:1,66 TIL 1:1,85, I HVERT FALL BREDERE ENN ACADEMY; **CINEMASCOPE**, 1:2,35, DET VIKTIGSTE I BILDET LAGT LITT TIL SIDE FOR MIDTEN, FAVORISERER HALVTOTALE, TOTALE OG ULTRATOTALE UTSNITT, VANSKELIG MED GODE NÆRBILDER, ”SNAKES AND FUNERALS”

OBJEKTIV – BRENNVIDDE PÅ 50 MM VIL OPPLEVES SOM "NORMAL", BRENNVIDDE PÅ 35 MM ELLER MINDRE GJØR AT VI OPPFATTER AVSTAND MELLOM FORGRUNN OG BAKGRUNN SOM STØRRE ENN DEN ER – KAN SKAPE DRAMATISK EFFEKT, BRENNVIDDE PÅ 90-100 MM FÅR MOTSATTE EFFEKT, AVSTANDER BLIR MINDRE, "TRANGT", JO STØRRE BRENNVIDDE, JO MINDRE FOKUSDYBDE, VIDVINKEL SKAPER STØRRE FOKUSDYBDE,

BLENDER - OVEREKSPONERING ELLER UNDEREKSPONERING
BILDEHASTIGHET – 24 BILDER PER SEKUND, 16 GIR FAST MOTION, 36 GIR SLOW MOTION

KAMERAETS HØYDE OG VINKEL

KAMERABEVEGELSER ELLER BEVEGELIGE UTSNITT – a) MED STASJONÆRT KAMERA: **PANORERING**, EN HORIZONTAL DREINING; **TILT**, EN VERTIKAL DREINING, ELLER EN KOMBINASJON. b) HORIZONTAL ELLER VERTIKALE KJØRINGER. POINT-OF-VIEW. HÅNDHOLDT

ZOOM – BRENNVIDDEN FORANDRES TRINNLØST I LØPET AV EN INNSTILLING. LIGNER EN KJØRING, MEN FORRYKKER FORHOLDET MELLOM FORGRUNN OG BAKGRUNN PÅ EN ANNEN MÅTE

3 FILMLYD

DIEGETISK LYD - INNENFOR FIKSJONSUNIVERSET
IKKE-DIEGETISK LYD - UTENFOR FIKSJONSUNIVERSET
REALLYD, DIALOG, MUSIKK, EFFEKTLYD
VOLUM, FREKVENNS, KLANGFARGE
Lyd og tid: SIMULTAN/IKKE-SIMULTAN, LYDBROER

4 KLIPPING

EN **SAMMENSPLEISING** AV EN INNSTILLING MED EN ANNEN, SOM SKAPER EN **OVERGANG** OG EN **REKKEFØLGE**
I 1895 VAR EN FILM ÉN INNSTILLING
DE FLESTE FILMER I DAG HAR MELLOM 500 OG 1500
INNSTILLINGER
KLIPPERYTME
PARALLELLKLIPPING
DISSOLVE, OVERTONING
UTTONING (FADE-OUT) OG INNTONING (FADE-IN)
WIPE OG SWISH-PAN
JUMP CUT